

I N B R E N G T W E E D E

K A M E R V E R K I E Z I N G E N 2 0 2 1

E N R E G E E R A K K O O R D

Met de toename van patiënten die veel verschillende geneesmiddelen gebruiken is gerichte inzet van farmaceutische patiëntenzorg nodig. Het is de ambitie van apothekers om, samen met andere zorgverleners, werk te maken van uitkomstgedreven zorg. Hiermee leveren apothekers een bijdrage aan de betaalbaarheid, veiligheid en toekomstbestendigheid van de zorg. Daartoe doet de KNMP een viertal aanbevelingen:

1. Apothekers dragen zorg voor de continuïteit van behandeling.
2. Apothekers verhogen de patiëntveiligheid door gegevensuitwisseling en digitalisering van de zorg.
3. Apothekers richten zich op hun zorgfunctie door inschrijving van patiënten bij de huisapotheek.
4. Apothekers leveren preventieve zorg door voorlichting over en de bevoegdheid om te vaccineren.

UITDAGING: TOENAME GENEESMIDDELENTEKORTEN

- **Bijdrage van apothekers: zorgdragen voor de continuïteit van behandeling.**

In 2019 is de beschikbaarheid van geneesmiddelen nog verder onder druk komen te staan en zijn de tekorten verdubbeld tot 1492. Voor patiënten betekent dit dat zij niet konden beschikken over hun geneesmiddelen in een bepaalde dosis of in de juiste vorm. Apothekers overbruggen deze kloof door in 99% van de gevallen met het nodige kunst- en vliegwerk een geschikte oplossing te vinden voor een geneesmiddeltekort. Kwetsbare patiënten kunnen op deze wijze toch hun behandeling continueren.

De apothekersorganisatie omarmde vorig jaar al het plan van de minister van VWS om ijzeren voorraden aan te leggen. Voorts zijn we met de minister voorstander van het terughalen van de productie van geneesmiddelen naar Europa. Het aanleggen van ijzeren voorraden kan binnen een paar jaar worden geregeld. Het produceren in Europa vraagt om meer geduld. We zijn nu erg afhankelijk geworden van landen als China en India.

De tekorten vragen om een hoge (tijds)investering van het apotheekpersoneel. Gemiddeld kost het een apotheekteam 17,5 uur (0,5fte) per week om geneesmiddeltekorten op te lossen. Het is een van de factoren die de hoge werkdruk in de apotheek veroorzaken. Door geneesmiddeltekorten terug te dringen, kan de huidige krapte op de arbeidsmarkt (deels) worden verlaagd. Apothekers helpen patiënten graag zo snel mogelijk aan een vervangend geneesmiddel bij een tekort. Hiertoe doet de KNMP er alles aan apothekers steeds sneller te informeren over de beschikbare vervangende geneesmiddelen. De patiënt wordt nog sneller geholpen als apothekers een ruimere keuze hebben uit de goedkoopste geneesmiddelen.

Voor een succesvolle behandeling is de beschikbaarheid van een geneesmiddel essentieel. Als geneesmiddelen niet voorradig zijn, kunnen magistrale bereidingen door apothekers een oplossing zijn. Met een magistrale bereiding wordt medicatie op maat gemaakt voor patiënten die niet met geregistreerde geneesmiddelen behandeld kunnen worden. Zo wordt medicatieveiligheid bewerkstelligd. Ongeveer 7,5-8 miljoen van de verstrekte geneesmiddelen in de openbare apotheek zijn bereidingen. Dit is ongeveer 1,5% van alle verstrekte geneesmiddelen. Magistrale bereidingen blijven beschikbaar wanneer er een landelijk dekkend netwerk van 300 bereidend apothekers blijft functioneren. Zo kan de samenleving erop rekenen dat apothekers bij tekorten, calamiteiten en de specifieke noden van patiënten kunnen voorzien in de behoefte. De KNMP maakt zich er hard voor dat dit netwerk kan blijven leveren en bereidingen adequaat worden bekostigd.

UITDAGING: PATIËNTVEILIGHEID VERHOGEN – GEGEVENSUITWISSELING

- **Bijdrage van apothekers: verhogen van patiëntveiligheid door gegevensuitwisseling en digitalisering van de zorg.**

Patiënten hebben baat bij goede informatiedeling. Goede uitwisseling van medicatiegegevens levert veilig medicatiegebruik, kwaliteit van zorg en transparantie op. Apothekers willen bijdragen aan veilige digitalisering van de zorg.

Het risico op een geneesmiddelgerelateerde ziekenhuisopname moet worden verlaagd. Het is noodzakelijk om gegevens systematisch te verzamelen, vast te leggen, toe te passen en te delen met betrokken zorgverleners. Dit om te beoordelen of mensen een verhoogd risico lopen. De overdracht van het medicatiedossier, inclusief laboratoriumbepalingen en relevante informatie over de indicatie van de patiënt, moeten worden verbeterd.

De KNMP zal de komende jaren (boven) sectorale implementatieplannen (zorginhoudelijk en ICT) bij de multidisciplinaire richtlijn 'Overdracht van medicatiegegevens in de keten' gaan uitvoeren. Er zullen onder andere regionale steunpunten worden opgezet om medicatieoverdracht in de regio te bevorderen, er worden tools aangereikt voor het maken van regionale/lokale afspraken over medicatieoverdracht, er wordt scholing bij de nieuwe richtlijn ontwikkeld en er wordt een platform ingericht voor het delen van best practices en knelpunten. Apothekers dragen bij aan veiliger medicatiegebruik door structureel betere uitwisseling van medicatiegegevens tussen de eerste en tweede lijn. Het is noodzakelijk dat de plannen van VWS voor de verbetering van medicatieoverdracht worden gerealiseerd en financiering wordt vrijgemaakt om het zorgsysteem toegerust te maken voor de uitdagingen van de 21ste eeuw. De komende jaren zal de focus komen te liggen op implementatie; de meest cruciale fase.

De KNMP is er veel aan gelegen patiënten te informeren over goed en veilig geneesmiddelgebruik. De website Apotheek.nl kent inmiddels 1,8 miljoen bezoekers per maand en heeft de laatste twee jaar erkenning gekregen door de prijs voor Website van het Jaar in de Categorie Gezondheid in ontvangst te mogen nemen.

UITDAGING: HOUDBAARHEID EN BEKOSTIGING VAN FARMACEUTISCHE ZORG

- **Bijdrage van apothekers: apothekers richten zich meer op de behandeling van de patiënt door inschrijving van patiënten bij de huisapotheek.**

De KNMP staat voor veilige, laagdrempelige, beschikbare en betaalbare farmaceutische patiëntenzorg van de beste kwaliteit. Alle Nederlanders, ongeacht hun maatschappelijke positie of inkomen, hebben hier recht op. Nederlanders worden ouder, wonen langer thuis en worden hierdoor soms ook kwetsbaar. De zorg volgt de patiënt en zo worden meer thuiswonenden door apothekers geholpen met het veilig gebruik van hun medicatie. Apothekers zien er hierbij op toe dat risico's worden vermeden en werken intensief samen in het zorgnetwerk rondom de patiënt. Europese studies¹ laten zien dat interventies van apothekers kostenbesparend zijn.² Deze kosteneffectiviteit speelt niet alleen bij de verstrekking van medicatie een rol maar in sommige gevallen ook bij het voorkomen van overbehandeling. Daarnaast spelen apothekers een steeds grotere rol bij preventieve zorg. Momenteel wordt de farmaceutische patiëntenzorg volledig gefinancierd door het afleveren van geneesmiddelen. Apothekers hebben een belangrijke zorgfunctie. Om patiënten op maat gesneden zorg te bieden en ook in de toekomst te kunnen blijven bieden, is een andere bekostiging nodig.

De KNMP stelt voor om inwoners in Nederland in te schrijven bij de huisapotheek.³ Met de inschrijving komen Nederlanders met en zonder (chronische) aandoening dichterbij de apotheker te staan. Bij de kwetsbare patiënt houdt de apotheker vinger aan de pols en kan ondersteunen bij de therapietrouw en het veilig gebruiken en bewaren van de medicatie. Ook ondersteunt de apotheker op

1 Félix et al., *Social and economic value of Portuguese community pharmacies in health care*, *BMC Health Services Research* (2017) 17:606 DOI 10.1186/s12913-017-2525-4.

The value of community pharmacy - detailed report;

PSNC 2016; <https://psnc.org.uk/wp-content/uploads/2016/09/The-value-of-community-pharmacy-detailed-report.pdf>

2 Dalton K. et al., *Role of the pharmacist in reducing healthcare costs: current insights.*, *Integr Pharm Res Pract.* 2017 Jan 25;6:37-46. doi: 10.2147/IPRP.S108047. eCollection 2017.

3 SiRM-rapport 'Versterking van de zorgfunctie van openbaar apothekers':

<https://www.knmp.nl/downloads/rapport-versterking-van-de-zorgfunctie-van-openbaar-apothekers.pdf/view>

het gebied van preventie. Bijvoorbeeld met valpreventie en grieppreventie. De patiënt krijgt met het tarief voor deze inschrijving alle benodigde farmaceutische zorg, los van de kosten van het geneesmiddel. De werkzaamheden in de apotheek verschuiven van logistiek naar (preventieve) zorgverlening en de apotheker kan zich volledig richten op de farmaceutische zorg voor de patiënt in plaats van op de administratie rond de terhandstelling.

In Schotland is een soortgelijk systeem⁴ ingevoerd en ook in Scandinavische landen en België zijn dergelijke systemen staande praktijk. De inschrijving is onafhankelijk van het aantal medicijnen dat de patiënt gebruikt, omdat goede zorg in sommige gevallen ook kan betekenen dat het aantal medicijnen juist verminderd moet worden.

Om deze vernieuwing te realiseren, pleit de KNMP voor het starten van een aantal kleinschalige (regionale) pilots met verschillende scenario's. Daarbij kunnen voor de inschrijving vergelijkbare criteria worden gehanteerd zoals ook de huisartsen die gebruiken (S1, S2, S3). Door de systemen op elkaar aan te laten sluiten kunnen zorgtaken onderling makkelijker worden afgestemd en kunnen huisartsen worden ontlast. Op deze manier kan er concreet invulling worden gegeven aan programma's als de Juiste Zorg Op de Juiste Plek, in het bijzonder rondom farmaceutische zorg aan kwetsbare ouderen met de ketenpartners van de apotheker. In overleg met zorgverzekeraars kunnen meerdere pilots worden ontwikkeld om de meerwaarde aan te tonen.

UITDAGING: PREVENTIEVE ZORG – VACCINEREN

- **Bijdrage van apothekers: leveren van preventieve zorg door voorlichting over en de bevoegdheid om te vaccineren.**

Apothekers kunnen hun rol in preventieve zorg versterken door bij te dragen aan het landelijk doel van een hogere vaccinatiegraad. Goede voorlichting door apothekers helpt evenals de apotheek als alternatieve locatie in te zetten bij het vaccineren. Hiertoe zullen apothekers de mogelijkheid moeten krijgen om de bevoegdheid om te vaccineren te halen.

In enkele Europese landen worden apothekers al ingezet bij het daadwerkelijk vaccineren. Hierbij blijkt dat dit effectief kan zijn voor het verhogen van de vaccinatiegraad.⁵ Het doel is om dit complementair aan het vaccineren door (huis-)artsen te doen, omdat wordt waargenomen dat zij ook meer gaan vaccineren wanneer apothekers vaccinaties aanbieden. Daarnaast kan de inzet van apothekers bij het vaccineren de werkdruk bij artsen verlagen.

Door een hogere vaccinatiegraad, wordt de kans op uitbraken van vermijdbare infectieziekten voorkomen en daalt de ziektelast. Een hogere vaccinatiegraad leidt tot een maatschappelijke kostenbesparing, doordat het ziekteverzuim daalt. Griep is één van de voornaamste veroorzakers van ziekteverzuim en kost Nederlandse bedrijven gemiddeld rond de één miljard euro per jaar.⁶ Deze kosten kunnen worden verlaagd door een hogere vaccinatiegraad bij de griepvaccinatie te behalen.

Apothekers worden beschouwd als een betrouwbare zorgverlener, en kunnen daarom hun rol als medicatiespecialist invullen door mensen op basis van goede, wetenschappelijke informatie een weloverwogen keuze te laten maken om zich te laten vaccineren. Daarnaast hebben ze expertise in de productieketen en bewaring van vaccins, waardoor ze zorgen voor veiligheid en kwaliteit van vaccinaties. De registratie van vaccinaties kunnen apothekers gedegen uitvoeren. Omdat de apotheek voor iedereen toegankelijk is, biedt het voor veel mensen gemak om zich hier te laten vaccineren of te laten informeren over vaccineren. Door het gemak voor patiënten op deze manier te verhogen, kan het bereik van vaccinaties worden vergroot.⁷

4 CMS.

5 Nivel/Amsterdam UMC, 'Maatregelen om de vaccinatiegraad in Nederland te verhogen – een verkenning', december 2019, <https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/1003621.pdf>

6 <https://www.acture.nl/werkgevers/nieuws/griepgolf-kost-dit-jaar-slechts-750-miljoen-euro/>

7 <https://www.vaccinestoday.eu/stories/does-pharmacy-vaccination-increase-overall-uptake/>